

תמוז תשפ"ד
יולי 2024

קורס קציני הקשר הראשון – 1947 אל"ם בדימוס דניאל רוזן

ב'הגנה', טרם הקמת צה"ל, קציני הקשר היו אנשי קשר שעברו קורס מפקדי מחלקות.

'קורס ארצי לקציני קשר', קורס קציני הקשר הראשון בצה"ל, נערך בבית ההבראה בקיבוץ שפיים (אז: בית הספר הארצי לקשר) מדצמבר 1947 עד מרץ 1948.¹ השתתפו 20 חניכים – 19 בחורים ובחורה אחת – זיוה ארבל, קצינת הקשר הראשונה בצה"ל, שבמלחמת העצמאות הייתה קצינת הקשר של הגדוד השלישי בחטיבת 'יפתח'. בין החניכים בקורס היה שלמה ענבר (בורשטיין), לימים קשר"ר (בשנים 1972 עד 1975, כולל במלחמת יום הכיפורים) ואלוף בצה"ל. מפקד הקורס היה נתן קפלן (קפי).²

זיוה ארבל מספרת: "ראיתי שהקורס מעניין מאוד, לומדים בו דברים חדשים וחשובים שלא ידענו עליהם דבר, וכי המדריכים מעולים. היו הרצאות ועבודה מעשית, למדנו מורס, טלפון שדה, הנחת קווים, תיקוני קווים, תיקון מכשירי טלפון, והחשוב מכל, למדנו לראשונה להשתמש במכשירי הקשר הניידים: מק-19 המורכבים על ג'יפים ומכשירי מק-20 הנישאים על הגב, למדנו קודים, איך להכין 'רשת' לפי צורכי הפעולה, איך לנצל את המכשיר בתנאי הקרקע השונים, איך לדבר במכשירי הקשר, א-ב פונטי, שפת הדיבור בקשר. העובדה שאפשר לקיים קשר רצוף עם היחידות השונות, בזמן פעולה, בניידות, הרשימה את כולנו, כמ"מים יכולנו להעריך את החשיבות העצומה של קשר טוב בין היחידות השונות בזמן קרב, וקשר עם המפקדה בעורף. עתה הבנתי שאני מקבלת עלי תפקיד חשוב ביותר לגדוד במלחמה, הקורס היה מאוד אינטנסיבי, למדנו עד שעה מאוחרת בלילה, לא היו לנו ספרים אף לא חוברות, רשמנו הכול, זה היה חומר שחשוב לשננו ובעיקר היה חיוני להכין 'מערכי שיעור' כדי שאוכל להדריך את הקשרים הקרביים בקורסים הרבים שהייתי עתידה להדריך בהם, עדיין הכול היה במחותר ועל המחברות לא כתבנו את שמנו, רק את המספר הסידורי שלנו, שלי היה 15".³

מצורף מכתב הזימון לקורס, מנובמבר 1947, בחתימת רמטכ"ל 'ההגנה', יעקב דורי (דוסטרובסקי), שאותו בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.

¹ במהלך מלחמת העצמאות התקיימו חמישה קורסים לקציני קשר. גבי שריג, **לקסיקון למונחי קשר**, הוצאת מערכת, 1998, עמ' 396.

² קצין הקשר של הגדוד השני בחטיבה היהודית הלוחמת (הבריגדה), קצין המבצעים של שירות הקשר במלחמת העצמאות בדרגת רס"ן, בעל עיטור כוכב הכסף האמריקני על פועלו בלחימה בבריגדה באיטליה במלחמת העולם השנייה.

³ זיוה ארבל, **הנערה עם האקדח**, עורך: נתן שחם, ספרית פועלים, תש"ס – 1999, עמ' 52.

25.11.47

מאנו; הכנסת

אל: קרל

הנדון: קורס לקציני קשר.

1. במחצית הראשונה של חודש דצמבר 1947 יפתח קורס ארצי לקציני קשר.
2. מטרת הקורס - להכין קציני קשר לאגודות עולי בולגריה, עולי אוסטריה ולערים.
3. משך הקורס - 2 חדשים.
4. על המועמדים לקורס הנ"ל לסלא אחר התנאים כדלהלן:
 - (א) בוגר קורס מחגים;
 - (ב) הנ"ל עד 25;
 - (ג) ידיעת השפה העברית;
 - (ד) התחייבות לשרת לפחות 2 שנים כקצין קשר.
5. להתגבשות/עירון/גדוד/הוקצו 4 מקומות. רצ"ב רשימת חלקית של מועמדים, נבדוקו כמתאימים ע"י מנהל מחנה אליהו האחרון. הבן ראוי להציע מועמדים כרצונך.
6. יט להמציא את רשימת המועמדים עד 5/12/47.

דן.

העתקים: אגף כח האדם.
אגף דמבצ"מ.
שמרון.

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון 72-321/1948

מקרא:

- הכנסת: הפיקוד העליון (המטכ"ל);
- קריית: מחוז תל-אביב;
- עולי בולגריה: הפלמ"ח;
- עולי אוסטריה: החי"ש;
- קורס מחגים: זו כנראה 'טעות סופר', והכוונה היא קורס מכ"ים, שהיה תנאי קבלה לקורס קצינים;
- מחנה אליהו: מחנה בריטי דרומית לנתניה, באזור בית גולדמינץ, אז - בית הספר לקצינים;
- דן: יעקב דורי (דוסטרובסקי), הרמטכ"ל;
- שמרון: יעקב ינאי, ראש שירות הקשר.